

תשיב מקדש לדורנו
על חשיבות בניין בית המקדש בימינו

ירושלים שבין החומות תובב"א

טבת תשע"ט

תשיב מקדש לדורנו

החוברת יוצאת לאור על ידי
נוער המקדש
בשיתוף ישיבת המקדש
מעמדות ישראל 3, ירושלים

כתיבה: אביעד גולדברג

עריכה, עימוד: מרדכי יורבצקי & אלישמע וולף

תמונת השער באדיבות מכון המקדש

© כל הזכויות שמורות

ייעוץ: הרב ישראל אריאל

דוא"ל: yeshiva.mikdash@gmail.com

אתר: sites.google.com/view/yeshivat-hamikdash

הקדמה

לפני כאלף תשע מאות וחמישים שנה, הגיעו הרומאים לארץ ישראל ונלחמו במטרה לכבוש את ירושלים. עם ישראל נלחם באומץ, אבל בסופו של דבר הרומאים הצליחו לפרוץ לעיר, כבשו את ירושלים והחריבו את בית המקדש.

שריפת המקדש הייתה מכה קשה מאוד לעם ישראל. חז"ל מספרים לנו שבחורבן בית המקדש נוצר ריחוק בין ישראל לקב"ה, הנבואה ניטלה מהנביאים (ב"ב יב-יב:), לימוד התורה בעם ישראל ירד למדרגה נמוכה ביותר (משנה בסוף מסכת סוטה וערוה"ש סי' קכג ס"ב), ומאז, תפילותינו הרבה פחות מתקבלות לפני ה' (ראה ברכות לב:). גם בגשמיות, עם ישראל נפגע מאוד (סוטה פ"ט מי"ב, ב"ב כה: ועוד). עד היום, בכל שנה ושנה אנו יושבים ומתאבלים על חורבן בית מקדשנו.

קצת פחות מאלף ותשע מאות שנה לאחר חורבן בית המקדש, עם ישראל זכה לראות בעיניו את מה שחלמו עליו במשך דורות רבים. במלחמת ששת הימים, זכינו לשחרר את הר הבית משלטון אויבינו ולהחזירו לידי עם ישראל. למרות הניסים הגדולים, מקום המקדש עדיין עומד שומם. עם ישראל ממשיך להתאבל על בית המקדש החרב, אבל עדיין אין אנו מתעוררים לבנותו מהריסותיו.

אביעד גולדברג

ועשו לי מקדש

עשרות שנים לאחר חורבן בית המקדש הראשון, המצב היה דומה מאוד לתקופתנו אנו. חלק מעם ישראל היה בארץ ישראל, אבל הייתה הרגשה שהתקופה לא מתאימה לבנות את בית המקדש, ובלשון ספר חגי: "הָעַם הָזֶה אָמְרוּ לֹא עֵת בָּא עֵת בֵּית ה' לְהַבְנוֹת" (חגי א ג).

הקב"ה העניש את ישראל על אי בנייתם את המקדש, ושלח את חגי הנביא לקרוא לעם ישראל: "הֲעֵת לָכֶם אַתֶּם לְשִׁבֵת בְּבֵיתְכֶם סְפוּנִים וְהֵבִית הָזֶה חָרֵב?! ... כֹּה אָמַר ה' צְבָא-וְת, שִׁמּוּ לְבַבְכֶם עַל דְּרָכֵיכֶם. עָלוּ הָהָר וְהִבַּאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת, וְאַרְצָה בּוֹ וְאֶפְבְּדָה אֶמֶר ה'" (חגי פ"א). לא יכול להיות שכל אחד מעם ישראל יתעסק רק בביתו הפרטי, ובית ה' יעמוד בשימונו ובחורבנו. ה' קורא לישראל להתעורר ולבנות את בית המקדש.

הייתה אז הרגשה בעם ישראל שאין טעם לבנות את בית המקדש, כי עם ישראל נמצא בדרגה נמוכה, וגם אם יבנו את בית המקדש, הקב"ה לא ירצה בו. התשובה של ה' היא שתפקידו של עם ישראל לבנות את בית המקדש, וכאשר אנחנו נבנה את בית המקדש - ה' ירצה בו. וכמו שכתוב בתורה: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח). אנחנו מצדנו צריכים לקיים את המצווה המוטלת עלינו "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ" (ראה רמב"ם מצוות עשה כ, ופרק א מהלכות בית הבחירה), וכאשר נבנה את בית המקדש - ה' יקיים את חלקו וישכון בתוכנו, כמו שכתוב: "וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם".

לְמָה מִקְדָּשׁ?

יש לשאול: מדוע בית המקדש הוא כל כך חשוב? מה תפקידו של בית המקדש?

התורה כותבת במפורש מהי המטרה של המקדש: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ - וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה ח). תפקיד בית המקדש הוא שתהיה השראת שכינה בישראל.

כאשר מקריבים קרבנות בבית המקדש ההקרבה היא 'לפני ה'', כמו שכתוב: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'... יִקְרִיבוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצְנוֹ לְפָנַי ה'... וְשַׁחֲטָה אֶת בֶּן הַבָּקָר לְפָנַי ה'" (ויקרא א ב-ה). בית המקדש הוא גילוי פני ה', ועבודת ה' בבית המקדש היא עבודה לפני ה'.

בספר דברים כתוב: "שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פָּנַי ה' אֶל-לְהִיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר" (דברים טז טז). עליית עם ישראל לבית המקדש, היא במטרה "להראות לפני ה' ולראות הדר קדשו ובית שכינתו" (ע"פ הרמב"ם חגיגה פ"ב ה"א). באמצעות בית המקדש, עם ישראל מחובר לשכינה.

בשעה שהאדם מגיע לבית המקדש, הוא רואה את פני ה'. זוהי חוויה שמשפיעה על כל החיים היומיומיים שלו. כאשר יהודי עולה שלוש פעמים בשנה ומתראה לפני ה', הוא חי את כל חייו מתוך ידיעה ברורה במציאות ה' ובהשראת שכינתו בישראל.

כיום, לצערנו, אנחנו לא מכירים את המציאות הזו. עד שנראה את בית המקדש בבניינו, אין לנו כלל אפשרות לתפוס מה פרוש הדבר לראות את בית שכינת ה'. אדם שהוא חרש מלידה, יכול לקרוא מאות ספרים על מוזיקה, ועדיין הוא לא יהיה מסוגל לתפוס מהי מוזיקה. רק כאשר הוא יתרפא ויהיה מסוגל להקשיב לצלילים, הוא יוכל להבין מהי החוויה של האזנה לנגינה.

בדומה לחרש הזה, גם אנחנו לא מסוגלים לתפוס מה פירוש הדבר 'לראות את פני ה'. אולי אנחנו מבינים בשכל שבית המקדש הוא דבר מרכזי וחשוב, אנו יודעים שהשראת השכינה בישראל על ידי המשכן והמקדש היא תכלית יציאת מצרים (ראה שמות סוף פרק כט וראב"ע שם), אך זהו רק לימוד יבש. רק כאשר נבנה את בית המקדש, נדע באמת כיצד המקדש משפיע על עם ישראל ועל החיים האישיים של כל אחד מאתנו.

נרחיב בדבר: יש שכתבו שהשאלה מהו תפקידו של בית המקדש נתונה במחלוקת בין הרמב"ן לרמב"ם. כביכול על פי הרמב"ן, המקדש הוא 'בית שכינה', כלומר שהמשכן והמקדש נבנו על מנת שכבוד ה' ישכון בתוך ישראל (רמב"ן שמות כה ב, ושם פסוק כא). לעומת זאת, על פי הרמב"ם, בית המקדש הוא 'בית עבודה', דהיינו שתפקיד המקדש הינו שעם ישראל יקריב בו קרבנות (תחילת הלכות בית הבחירה).

אבל אין סתירה בין הדברים: הרמב"ן יסכים שבית המקדש נבנה בשביל להקריב בו קרבנות (ראה ירושלמי ברכות פ"ב ה"א), ומהצד השני גם הרמב"ם יסכים שבית המקדש עניינו בשביל להשרות שכינה, כמו שכתוב במפורש: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם". הרמב"ם עצמו קרא לבית המקדש 'בית שכינתו' (הלכות חגיגה פ"ב ה"א). הרי שאין סתירה בין העובדה שבית המקדש הוא 'בית עבודה' לבין כך שבית המקדש הוא 'בית שכינה', אלא שניהם גילויים מיוחדים שמתבטאים במקדש.

השראת השכינה שורה במקדש על ידי הקרבת קרבנות. כאשר עם ישראל מביא קרבנותיו לרצון לפני ה' - הקרבנות הם "לריח ניחוח לה" (מופיע פעמים רבות בפרשת ויקרא), ושכינת ה' שורה במקדש. לעומת זאת, כאשר הקרבנות פסולים - הם אינם לרצון לפני ה', ואז הקב"ה אומר: "לֹא תֹאֲרִו מִזִּבְחֵי חֲנָם אֵין לִי חֶפֶץ בְּכֶם אָמַר ה' צָבָא-וְתִּמְנָחָה לֹא אֶרְצָה מִיְדְּכֶם" (מלאכי א י, וראה ישעיה א). יוצא מזה שעם ישראל מתרצה לפני אביו שבשמים על ידי הקרבת קרבנות במקדש.

תרופת הפלא - בניין המקדש

מטרת בית המקדש היא להשרות שכינה בישראל על ידי הקרבת הקרבנות.

כאשר הרמב"ם מבאר איזה סוג בית עלינו לבנות, הוא כותב שאנחנו צריכים לבנות 'בית עבודה' שיהיה "מוכן להיות מקריבים בו קרבנות" (הלכות בית הבחירה א א). זו ההגדרה של החובה ההלכתית שלנו לגבי איך לבנות את הבית. מה מטרתו של הבית הזה? התכלית היא להשרות שכינה בישראל.

בית המקדש הוא 'פני ה', והוא הדרך שלנו להיפגש עם "הדר קדשו ובית שכינתו". בית המקדש הוא המקום בו אנחנו נפגשים בהשראת השכינה. בו אנו מקריבים קרבנות, והקב"ה שוכן בבית זה.

כתוב בגמרא בברכות (לב:): "אמר רבי אלעזר: מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים, שנאמר 'וְאַתָּה קַח לָךְ מִחֶבֶת בְּרָזָל וְנִתְּתָה אוֹתָהּ קִיר בְּרָזָל בֵּינָךְ וּבֵין הָעִיר' (יחזקאל ד ג)".

בשעה שבית המקדש קיים, החיבור בין ישראל לאביהם שבשמים הוא גלוי וישיר. על השעה הזו נאמר: "וּגְבוּם שְׂמֵחַת לְבוֹ" - זה בנין בית המקדש" (משנה תענית פ"ד מ"ח), "מֵה יְדִידוֹת מְשֻׁכְּנוֹתֶיךָ ה' צָבָא-וֹת... אֲשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד יִהְלֹךְ סְלָה" (תהלים פד ב-ה), "מֵה יָקָר חֶסֶדְךָ אֱ-לֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֶל כְּנָפֶיךָ יַחֲסִינּוּ, יְרוּגִין מִדְּשׁוֹן בֵּיתְךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תִּשְׁקֶם" (תהלים לו ח-ט).

בשעה שנחרב בית המקדש, כאילו נבנה קיר ברזל בין עם ישראל לקב"ה, והתבטל הקשר הישיר בינינו לבין אבינו שבשמים.

אין זה אומר שכיום אין כלל קשר בין ה' לישראל ח"ו. במקום אחר אומרת הגמרא: "אמר רבי יהושע בן לוי: אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים" (פסחים פה:). נכון שישנה מחיצה של ברזל, אבל היא לא חוצצת לגמרי בינינו לבין הקב"ה. גם היום הוא אבינו שבשמים, והוא משגיח עלינו ודואג לנו. אלא שכיום הקשר הוא מסוג אחר לחלוטין. לעומת זמן בית המקדש, בו ה' מגלה פניו אלינו, לאחר החורבן, ה' משגיח עלינו רק בצורה נסתרת מאחורי החומה. אנחנו רעיה שמרוחקת מדודה, 'בנים שגלו מעל שולחן אביהם' (ברכות ג). אנחנו מרוחקים מהקב"ה וחולים במחלה קשה. עם ישראל הוא 'חולה אהבה'.

התרופה היחידה שבאמת יכולה לרפא את ישראל היא בניין המקדש. אנחנו צריכים להשביע את 'בנות ירושלים' ואת כל מי שבכוחו לקדם את בניין המקדש, שיפעל למען בניין המקדש וימצא את הדוד: "הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדֵי מֵה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוּלַת אֶהְבֶּה אֲנִי" (שיר השירים ה ח).

והקריאה הזו תמשיך להדהד. עד אשר נזכה לבנות את הבית שבו בחר ה', ו"שמה נעלה לרגלינו שלוש פעמים בשנה" (אורות הראיה שיר האמונה), ואז "נרפא גם אנחנו... יהיה מצבנו אותה שעה מה שיהיה" (כוזרי מאמר שני לב).

"וּבְיִזְמוֹ שְׂמֵחַת לְבוֹ" - זה בניין בית המקדש

בהתאם לתקופה בה עם ישראל נמצא, ישנן שלוש סוגי מערכות יחסים עיקריות בין עם ישראל לה': בזמן שעם ישראל בחו"ל, ישנה מערכת יחסים מסוג אחד. כאשר עם ישראל בארץ אבל בית המקדש חרב, יש מערכת יחסים מסוג אחר. וכאשר בית המקדש בנוי, יש מערכת יחסים ברמה אחרת לחלוטין. בזמן שעם ישראל בחו"ל - מערכת היחסים בין ישראל לבורא עולם משולה למערכת היחסים שיש בין אדון לעבדים. כתוב בספר תהלים: "אֵלֶיךָ נִשְׁאַתִּי אֶת עֵינַי הִיטְבֵי בְּשִׂמְיִם: הֲנֵה כְּעֵינַי עֲבָדִים אֶל יְד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינַי שְׂפָחָה אֶל יְד גְּבֻרָתָהּ כִּי עֵינַי אֶל ה' אֶל-לֵהֲיִנוּ עַד שְׂיִחְנֵנוּ". ומבארים המפרשים שמדובר על הגלות, ובלשון הספורנו: "הנה בגלות, אליך נשאתי את עיני באופן כי כעיני עבדים".

בתקופה שעם ישראל נמצא בארצו אבל בית המקדש חרב - הקשר בין ישראל לקב"ה הוא כמו הקשר שיש בין אב לבנו, כאשר הבן נמצא ליד אביו, כל זאת בשעה שהבן לא נכנס לחדר אביו, ולא רואה את פני אביו. ה' אומר שהוא מתנהג אתנו כאב לבנים, כמו שכתוב: "וּבְאַתֶּם וִירְשִׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ... וַיַּדְעֶתָ עִם לְבַבְךָ כִּי פֶּאֶשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֶל-לֵהֲיִךָ מִיִּסְרֶךָ" (דברים ח א-ה). אבל ישנה 'חומת ברזל' שמפרידה בינינו לבין אבינו שבשמים.

זהו סוג הקשר שקיים כיום בינינו לבין ה'. אנחנו זוכים להיות ב'אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֶל-לֵהֲיִךָ דִרְשׁ אֹתָהּ, תָּמִיד עֵינַי ה' אֶל-לֵהֲיִךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׂנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה' (דברים יא יב). אבל לא זוכים לכך ששכינת בורא עולם תשרה בתוכנו בגלוי. אנחנו נמצאים בארץ ה', אבל לא זוכים לחזות באור פניו.

כאשר המקדש קיים, מערכת היחסים בין עם ישראל לקב"ה משולה למערכת יחסים חמה ואוהבת בין איש לאשתו. כמאמר חז"ל: "אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חִיבַתְכֶם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה" (יומא נד. ע"ש). בבית המקדש מתגלה לכל ישראל שהקשר בינינו לבין ה' הוא כחיבת זכר ונקבה.

המשנה (סוף תענית) אומרת ש'שמחת לבו', עליה מדובר בשיר השירים, היא בניין בית המקדש. בזמן בית המקדש, ה' מגלה את אהבתו העצומה לכנסת ישראל: "יִשְׁקֶנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים דְּדִיךָ מִיָּו... מְשִׁכְנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוֹצָה הִבִּיאֲנִי הַמְּלָךְ חֲדָרָיו נְגִילָה

וְנִשְׁמְחָה בָּךְ נִזְפִּירָה דְדִיךְ מִיַּיִן מִיִּשְׂרָאֵל אֲהַבּוּךָ (שיר השירים פ"א). "מֵה יִפְיִית וּמֵה נְעֻמָּתֶּךָ אֲהַבָּה בְּתַעֲנוּגִים... אֲנִי לְדוֹדִי וְעַלִּי תִשׁוּקְתוֹ" (שם ז ז-יא).

במסכת אבות נאמר: "כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא ברא אלא לכבודו שנאמר 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו'" (סוף פ"ו). הקב"ה ברא את העולם כדי לגלות את כבודו בעולם. גילוי כבוד ה' נעשה על ידי המקדש, כמו שכתוב: "וְנִעַדְתִּי שְׂמָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי" (שמות כט מג).

במדרש תנחומא (נשא טז) כתוב: "אמר רבי שמואל בר נחמן בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם נתאווה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים". הקב"ה ברא את העולם כדי ששכינתו תשרה בתחתונים.

ממשיך המדרש ומספר שחטא אדם הראשון וחטאי הרשעים סילקו את השכינה למרום לרקיע השביעי, והאבות והצדיקים הורידו את השכינה וקירבו אותה לארץ. סוף המדרש הוא: "עמד משה והורידה לארץ שנאמר 'וירד ה' על סיני' וכתוב 'באתי לגני אחותי כלה', אימת? כשהוקם המשכן". המקדש הוא שמשרה את שכינת הקב"ה בעולם. באמצעות המקדש יש לה' דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים".

לאור דברי חז"ל הללו, ברור מדוע המקדש הוא תכלית העולם. העולם נברא כדי שכבוד ה' ושכינתו יתגלו בעולם, ודבר זה נעשה על ידי בית המקדש. המקדש מביא את העולם למטרתו.

כותב האלשיך (ויקרא כו) שהקב"ה אומר: "כשבראתי את העולם לא היה [אלא] רק כדי להיות לי דירה בתחתונים שהוא בבית המקדש על יד ישראל". על ידי בית המקדש, הקב"ה מודיע 'לכל באי העולם חיבה שחבבתי את ישראל' (ראה פסיקתא זוטרית פרשת תצוה כט מג). ואנחנו באים בהתרגשות להיפגש עם אבינו מלכנו: "נְבוֹאָה לְמִשְׁפָּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לְהֵדֶם רְגְלָיו" (תהלים קלב ז), "בְּבֵית אֱ-לֹהִים נִהְלַךְ בְּרַגְשׁ" (שם נה טו), "ה' אֲהַבְתִּי מֵעוֹן בֵּיתְךָ וּמְקוֹם מִשְׁפַּחְךָ כְּבוֹדְךָ" (שם כו ח).

לב העם - בית המקדש

רבי יהודה הלוי כתב בספר הכוזרי: "אנחנו כשימצא פגע את לבנו אשר הוא בית מקדשנו, אבדנו, וכאשר ירפא נרפא אנחנו, בין שנהיה רב או מעט ועל איזה ענין שיהיה" (מאמר שני לב).

הלב של עם ישראל הוא בית המקדש. כאשר בית המקדש נחרב, לב ישראל נפגע, והעם הפך לחולה. בשביל לרפא את ישראל, צריך לבנות מחדש את בית המקדש. בכל מצב בו עם ישראל יהיה, בין אם נהיה מעטים ובין אם נהיה רבים, בין אם נהיה במצב רוחני טוב ובין אם לאו, כאשר נבנה את בית המקדש - הדבר ירפא את עם ישראל.

בגמרא כתוב: "אמר רבי אלעזר, מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה... מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים" (ברכות לב:). "אמר רבי יוחנן: מיום שחרב בית המקדש, ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות" (בבא בתרא יב:).

חורבן בית המקדש גרם לריחוק מהקב"ה ולפגיעה רוחנית קשה בעם ישראל. ממילא מובן, שבשביל לקרב בין ישראל לאביהם שבשמים ולתקן את הפגיעה הרוחנית, צריך לבנות את בית המקדש.

בית המקדש הוא דבר בסיסי וחיוני בשביל הקיום הרוחני הבריא של עמנו. אם אנחנו באמת רוצים לרפא ולרומם את עם ישראל, אנחנו צריכים לקיים את ציווי ה' ולבנות את בית המקדש.

אין זה אומר שכאשר בית המקדש בנוי אזי הכול טוב ואין צרות בעולם. חשוב לדעת שגם בזמן בית המקדש היו תקופות יותר טובות ופחות טובות, אלא שכאשר בית המקדש בנוי, עם ישראל הרבה יותר קרוב לקב"ה, ונמצא במקום רוחני הרבה יותר גבוה. אנחנו מובטחים מה' שכאשר נבנה את בית המקדש והקב"ה ישרה שכינתו בתוכנו, יתרחש תהליך בו עם ישראל יתרפא, יתעלה ויתרומם.

כל עוד בית המקדש יישאר חרב, אנחנו נמשיך להיות חולים. בשביל לרפא את עם ישראל - צריך לבנות את בית המקדש.

האם אנו באמת ראויים לבית מקדש?

בשנים האחרונות ישנן בתוך הציבור הדתי גישות והשקפות שמתנגדות לבניין המקדש בימינו, בטענה שכיום עם ישראל אינו ראוי למציאות של בית המקדש והשראת שכינה. הטענה המרכזית של גישה זו אומרת שכיום עם ישראל נמצא במדרגה נמוכה, ולכן איננו מתאימים להיות במציאות של בית המקדש, ורק כאשר נתעלה ונתרומם, נהיה ראויים לבנות את בית המקדש.

הטענה הזו מבוססת על הנחת יסוד, והיא שקיום המצוות תלוי ברמתנו הרוחנית כעם. על פי התפיסה הזאת, אם אנו מרגישים שאיננו ראויים לקיים מצווה, אנחנו לא מחויבים בה. אבל אין זה נכון. כאשר הקב"ה נתן לנו את התורה למרגלות הר סיני, הוא ציווה אותנו לקיים את המצוות, את כולן ללא יוצא מן הכלל, תרי"ג במספר, בהן רמ"ח (248) מצוות עשה ושס"ה (365) מצוות לא תעשה. קיום המצוות אינו תלוי בשאלה מהי רמתנו הרוחנית של האדם. בכל דרגה בה אנו נמצאים, אנחנו חייבים לקיים את המצוות. אם על פי ההלכה אנחנו מחויבים לבנות את בית המקדש, עלינו לעשות זאת בכל רמה רוחנית בה אנו נמצאים, ונרחיב בעזרת ה' את העניין במספר מקורות.

ההלכה מחייבת את הצדיקים ואת הרשעים

ההלכה מחייבת כל אדם מישראל באותה המידה. גם אדם שנמצא במדרגה הרוחנית הכי נמוכה בישראל, חייב בקיום המצוות כמו משה רבינו. בלשון האור שמח, מגדולי רבני מזרח אירופה בדור שלפני השואה (הלכות תלמוד תורה פ"א ה"ב): "כל המצוות המה שווים לפחות שבפחותים ולמשה רבינו ע"ה, ד'תורה אחת יהיה לכם' כתיב".

הרמב"ם קבע שתרי"ג המצוות הן מצוות שאנו מחויבים בהן בכל דור (ספר המצוות שורש ג). בכל הדורות אנחנו חייבים לקיים את תרי"ג המצוות, גם כשהדור שרוי בדרגה רוחנית גבוהה, וגם אם חס ושלום הדור יהיה ברמה רוחנית נמוכה. מצוות בניין המקדש היא אחת מתרי"ג המצוות והיא אינה תלויה בדרגה הרוחנית של עם ישראל. החובה לבנות את בית המקדש קיימת בכל הדורות ובכל רמה רוחנית בה עם ישראל נמצא.

הגמרא במסכת שבת (קלח:): אומרת: "דבר ה' - זו הלכה". הדרך לדעת את דבר ה' היא דרך ההלכה. אם ההלכה מחייבת אותנו לעשות משהו, זהו דבר ה'. לכן, הדיון בשאלה האם מוטל עלינו לבנות את בית המקדש או לא, הוא דיון הלכתי. אם על פי ההלכה אנחנו מחויבים לבנות את בית המקדש, זאת אומרת שדבר ה' מחייב אותנו לבנות את בית המקדש, ואנחנו ראויים לבנות את המקדש.

כשם שכל אדם שמכיר את היהדות יודע שגם אם האדם מרגיש שאינו ראוי לשבת לסוכה, הוא עדיין חייב לקיים את המצווה ולשבת בסוכה, כך גם אם האדם מרגיש שעם ישראל אינו ראוי לבנות את בית המקדש, הוא עדיין חייב לקיים את ההלכה, ועליו לעשות מה שביכולתו כדי להיות שותף בבניין המקדש.

מי ראוי להניח תפילין?

בתקופת הראשונים היו אנשים שטענו שבגלל שישנה קדושה מאוד גדולה בתפילין ושרק מי שנמצא במדרגה גבוהה יכול להניח תפילין בכל יום, אבל אדם שהוא טמא ויש בידו עבירות - אסור לו להניח תפילין. הם עצמם לא הניחו תפילין, וגם הדריכו אחרים שלא להניח תפילין.

כנגד אותם אנשים כתב ספר החינוך: "מה שאמרו (שבת מט.) שתפילין צריכין גוף נקי, ואמרו בגמרא 'מאי גוף נקי, שיזהר שלא יפיח בהן', אבל אין העניין לומר שצריכין גוף נקי מעבירות או מטומאה, כי כל אדם ואפילו טמא ובעל עבירות מחויב במצוות תפילין ובלבד שידע להיזהר שלא יפיח בהן..."

וחכמים זיכרונם לברכה חייבונו (סוכה מב.) במצוות התפילין לחנך בה אפילו הנערים הקטנים כל זמן שהגיעו לכלל שידעו לשמור אותן. ומזה יש להבין שדעת רבותינו

זיכרונם לברכה להיות כל אדם מחזיק במצווה זו ורגיל בה כי היא עיקר גדול ושמירה רבה מן העבירות...

והמחמירים בקדושת המצווה ומניאים לב ההמון בדבריהם מהתעסק בה, אולי כוונתם לטובה, אבל באמת יש בזה מניעה לבני אדם בכמה מצוות והיא רעה רבה...

ידעתי ש'אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', ועם כל זה לא נמנעהו מהתעסק במצווה בעת רוח א-להים טובה תלבשהו לעשות טוב... בכל אלה הדברים ומוסרים טובים קדמונו והורונו זיכרונם לברכה, והמתחכמים להוסיף על דבריהם או לגרוע אינה חכמה". עד כאן לשון ספר החינוך (מצווה תכא).

צריך לזכור "פי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז כ). כל אחד מאתנו, יש בידו חטאים. ואף על פי כן, גם הרשע הגדול ביותר צריך להשתדל לעשות טוב ולקיים את המצוות. מי שמחמיר ומדבר גבוהה גבוהה על קדושת מצווה מסוימת, ולכן אומר ליהודים אחרים להתרחק מקיום אותה מצווה, אולי כוונתו לטובה אבל זוהי 'רעה רבה'. ההלכה מורה את הגדר והשיעור לקיום כל מצווה ועלינו מוטלת החובה לקיים את ההלכה כפי שהורונו חז"ל. כאשר על פי ההלכה אנחנו חייבים בקיום מצווה, אי אפשר לומר שבגלל דרגתנו הרוחנית אין אנו חייבים בה.

כך גם בעניין מצוות בניין המקדש. מי שמחמיר ומדבר גבוהה גבוהה על קדושת בית המקדש, ובשם כך מרחיק את עם ישראל ממצוות בניין המקדש, אולי כוונתו לטובה, אבל הוא פוגע ומזיק. חשוב לזכור שההלכה קובעת שחובה עלינו לבנות את בית המקדש, ואנחנו חייבים לעשות זאת, ולא משנה מהי רמתנו הרוחנית.

בוני בית שני - פחותי הדרגה דווקא

עשרות שנים לאחר חורבן בית המקדש הראשון, כורש מלך פרס נתן רשות לעם ישראל לעלות לארץ ולבנות את בית המקדש כמפורש בתחילת ספר חגי. הרוב הגדול של העם בחר להישאר בחו"ל, ורק מיעוט קטן בחר לעלות לארץ. בין העולים היו גם צדיקים גדולים וגם בעלי עבירות גדולים. על חלק מהעולים אומרת הגמרא שהיו "דומים מעשיהם למעשה סדום" (קידושין ע. וראה רד"ק מלאכי א א). העולים הללו חידשו את עבודת הקרבנות ובנו את בית המקדש.

המדרש (בראשית רבה ויצא עא ג) אומר: "יש ששמותם נאים ומעשיהם נאים, יש ששמותם כעורים ומעשיהם כעורים, יש ששמותיהן כעורים ומעשיהם נאים... שמותן כעורים ומעשיהם נאים - אלו בני הגולה (עזרא ב) בני בקבוק בני חקופא בני חרחור, וזכו ועלו ובנו בית המקדש".

לכאורה תמוה מאוד, אם חלק מבוני הבית השני היו בדרגה רוחנית נמוכה והיו בהם מגלי עריות ומחללי שבתות, כיצד אפשר לומר על דור שכזה "מעשיהם נאים"?

מסביר האם הבנים שמחה (פ"ג אות ל), רבי יששכר שלמה טייכטל, שבניית הארץ והמקדש על ידי שבי הגולה, הייתה רצויה מאוד לפני הקב"ה. למרות שאותם אנשים עברו כמעט על כל התורה כולה, כיוון שהם עלו לארץ ובנו את בית המקדש - מעשיהם נאים לפני הקב"ה.

עד כדי כך המעשים שלהם רצויים, שכאשר חז"ל חיפשו דוגמא לאנשים ש"שמותיהם כעורים ומעשיהם נאים", הדוגמה הייתה בוני הבית השני ש"זכו ועלו ובנו בית המקדש". היו להם חטאים קשים מאוד, ובכל זאת, בזכות עלייתם לארץ ובנייתם את המקדש, הם נחשבים בעלי דרגה רוחנית גדולה.

הרב קוק כתב: "שואלים במה זכה דורנו לגאולה? התשובה פשוטה היא, הוא זכה מפני שהוא עסק במצווה היותר גדולה שבכל המצוות, במצווה השקולה ככל התורה כולה, מפני שהוא עסק בגאולת ישראל. ולא רק עסק, אלא עוסק ויעסוק בלא הרף בגאולתו, וכוח א-להי זה מרוממהו ומשגבהו בישועה" (שמונה קבצים ז רא). העיסוק שלנו בגאולה, הוא זה שגורם לנו להיות ראויים להיגאל.

לאור הדברים שראינו, אנו מגיעים למסקנה כי אנחנו מחויבים לעסוק בבניין המקדש בדורנו. בזכות מאמצינו לבניין הבית נהיה ראויים לכך שהקב"ה יסייע בידינו לבנות את המקדש וישרה שכינתו בתוכו.

דור המקדש

אנחנו נמצאים בדור מיוחד מאוד. בזמננו עם ישראל הולך ומתעלה מעלה מעלה, וה' משיב אותנו לארצנו ומרים את קרן ישראל בקרב האומות.

לפני כמאה שנה היה נראה ששומרי התורה והמצוות הולכים ומתכלים. רוב גדול של היהודים באירופה היו רחוקים מדרך התורה, וגם בקרב שומרי התורה והמצוות, רוב הצעירים פרקו עול והתרחקו מדרך התורה, עד כדי כך שהחפץ חיים כתב: "נוכל לומר כי כהיום נפסק תקנת שלומי אמוני ישראל שיישארו בניהם עובדי ד' תמימים ישרים" (תורת הבית, מאמר 'עלבונה של תורה'). גם לאחר הקמת מדינת ישראל, מצב היהדות היה נראה קטסטרופלי: היו בכל הארץ רק כארבע מאות (!) בחורי ישיבה.

באותה תקופה, רבים רבים מהנוער הדתי והחרדי עזבו את דרך התורה והמצוות, ולעומת זאת היה נדיר מאוד למצוא חילונים שהחלו לקיים תורה ומצוות מעצמם. היה מעבר חד כיווני מהציבור הדתי לציבור החילוני: הרבה מאוד חרדים ודתיים

'הורידו את הכיפה', ולא הייתה קיימת כלל תופעת ה'חוזרים בתשובה'. היו דיבורים על כך שהדת היהודית הולכת להימחק מהמפה.

היום, כמובן, המצב אחר לחלוטין. ישנו גל גדול מאוד של חזרה בתשובה. בקרב הציבור החילוני נשמעים חדשים לבקרים קולות רבים שמפחדים מההשפעה של הדתיים על אופייה של המדינה. כמות לומדי התורה גדולה מאוד, וגדלה משנה לשנה וההתקדמות הרוחנית היא אדירה. אמנם, המצב רחוק מלהיות מושלם, ויש עוד דברים רבים שצריך להתקדם בהם, אולם יחד עם זאת אסור לנו להיות כפויי טובה ולהתעלם מכך שעם ישראל נמצא בתהליך מדהים של התעלות והתקדשות בעשרות השנים האחרונות.

ירמיה הנביא מנבא שכאשר עם ישראל יחזור לאדמתו, הקב"ה יסלח לנו ויכפר לנו על חטאינו כמו שכתוב: "וְשִׁבְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל אֶל נְוֵהוּ וְרָעָה הַפְּרָמֶל וְהַבְּשֹׁן וּבְהַר אֶפְרַיִם וְהַגְּלֵעָד תִּשְׁבַּע נַפְשׁוֹ: בְּיָמִים הֵהָם וּבָעֵת הַהִיא נֶאֱמַר ה' יִבְקֹשׁ אֶת עֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינְנוּ וְאֵת חַטָּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמְצָאֶנָּה כִּי אֶסְלַח לְאֲשֹׁר אֲשָׁאִיר" (ירמיה נ ט-כ).

חשוב לדעת ולהפנים שתמיד אנו עם קדוש ובכל העת אנו ראויים ומצויים לבנות את הבית בו מתגלה השכינה. קל וחומר כשאנו חיים בדור עליו נאמר "הָעַם הַיֵּשֵׁב בָּהּ נִשְׂאָ עֹן" (ישעיה לג כד וראה בתרגום יונתן). זכינו שהקב"ה מקרבנו וגואל אותנו ומאיר פניו אלינו, ולכן אסור לנו לפחד לשווא ובעקבות כך להימנע מלבנות את בית המקדש אלא עלינו לגלות בעולם את אור ה' במלוא תפארתו.

מבט אגדתי - אמוני

כתב הרמב"ם: "חשוב אצלי להסביר יסוד מהיסודות יותר מכל דבר אחר שאני מלמד" (פירוש המשנה בסוף מסכת ברכות), ואמרו חז"ל: "דורשי הגדות אומרים: רצונך להכיר את מי שאמר והיה העולם? למוד הגדה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ומדבק בדרכיו" (ספרי עקב מט). יש חשיבות גדולה מאוד בלימודי האגדה, זוהי הדרך להכיר את ריבונו של עולם, ולעיתים הבנה של יסוד מיסודות היהדות יותר חשובה מלימוד הלכה.

האמירה שעם ישראל בימינו לא ראוי למקדש, כמו שהרחבנו, עומדת בניגוד להלכה ולהיסטוריה היהודית, ובנוסף לכך גם נוגדת יסודות ביהדות. התורה כותבת שביום כיפור הכהן הגדול מכפר על "אֶהְלֵ מוֹעֵד הַשְּׁכָן אֲתָם בְּתוֹךְ טְמֵאָתָם" (ויקרא טז טז). המשכן נמצא עם ישראל בתוך הטומאה. אומרת על כך הגמרא במסכת יומא: "הַשְּׁכָן אֲתָם בְּתוֹךְ טְמֵאָתָם" - אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם" (סוף נו: וע"ש בדברי ר"ח). גם בשעה שעם ישראל טמא, השכינה שורה עמהם.

כתוב במדרש בפרשת תרומה (פרשה לג): "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, הַדָּא הוּא דְכְתִיב (תהלים סח ט) 'עֲלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי לְקַחַת מִתְּנוּת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לְשָׁפֵן י-ה אֱלֹהִים'... אמר הקדוש ברוך הוא למשה: מה עובדי כוכבים אומרים שאיני חוזר עמהם [עם ישראל] על שעבדו עבודת כוכבים שנאמר (דברים ט יב) 'סָרוּ מִהָרַ? אפילו סוררים הן איני מניח אותם ועמהם אני דר שנאמר 'וְאַף סוֹרְרִים לְשָׁפֵן י-ה אֱלֹהִים'".

חז"ל מתייחסים לפסוקים: "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה... וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה ב-ח), ומסבירים שגם כאשר עם ישראל שרוי במצב רוחני נמוך, הקב"ה מצווה אותנו לבנות את בית המקדש, והוא ישכון במקדש. גם כאשר ישראל הם 'סוררים' ועובדי ע"ז, ה' מצווה אותנו "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ". גם במצב כזה הקב"ה מבטיח לנו שהוא לא יעזבנו אלא ישכון בתוכנו.

השאלה מהי דרגתו הרוחנית של ישראל, אינה משפיעה על התשובה לשאלה האם ה' שוכן בישראל או לא. הקב"ה משרה שכינתו בבית המקדש גם כאשר ישראל בדרגה נמוכה. כמובן, ככל שעם ישראל יהיה נתון במדרגה יותר גבוהה, כך תהיה יותר השראת שכינה בישראל, אבל גם כאשר עם ישראל נמצא במדרגה נמוכה, אנחנו מחוברים לקב"ה. כל העת אנחנו ראויים לבנות את בית המקדש, וה' ישרה את שכינתו במקדש.

גט לעם ישראל?

בימי ישעיה הנביא, עם ישראל הרגיש כאילו הקב"ה נתן גט לעם ישראל, ושהברית ביננו לבינו התבטלה. הנביא נשלח להודיע לעם ש'החתונה' של עם ישראל והקב"ה היא נצחית, ואיננה ניתנת להפרדה. הנביא פונה בשם ה' לאנשים שמרגישים שהתבטל קשר הנישואין ואומר להם: "כֹּה אָמַר ה' אֵי זֶה סִפְרֵי פְרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ?! (ישעיה נ א). הנביא מקשה על גישת העם, שאם לדבריהם הקב"ה גירש את עם ישראל, היה אמור להיות גט, העלאת הדברים על הכתב בצורה כלשהי. מעצם העובדה שאין גט מוכח שה' לא מבטל את הקשר בינו לביננו.

ישעיה מנבא שכאשר הקב"ה יבוא לגאול את ישראל, העם לא יתעורר. הקב"ה שואל את עם ישראל הרדום: "מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה, הַקְצוֹר קִצְרָה יְדִי מִפְּדוּת וְאֵם אֵין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל?! (שם פסוק ב). השאלה הא-להית "מדוע באתי ואין איש?" מכוונת אלינו. הקב"ה מקרב אותנו אליו ונתן בידינו את המקום בו הוא משרה שכינתו, הוא הר הבית, אבל אנחנו עדיין לא מתעוררים לבנות בו את בית ה' ולחדש ימינו כקדם.

בתחילת ימי הבית השני, עם ישראל היה בשפל רוחני. הנביא מלאכי נשלח להודיע לעם שגם במצב זה הקב"ה אוהב אותם: "אֶהְבֶּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'" (מלאכי א ב). ועדיין,

עם ישראל לא האמין ושאל את הנביא מה גורם לבורא עולם לאהוב אותם כשהם במצב שכזה. תשובת הקב"ה היא שאהבת ה' לישראל היא 'אהבה שאינה תלויה בדבר' (עיין מלאכי פרק א). התורה קובעת שעם ישראל הוא עם קדוש (דברים ז א ועוד), כמו שנאמר: "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱ-לֹהֵיכֶם... כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתֶּה לַה' אֱ-לֹהֶיךָ, וְגַבְרָה בְּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סֻגְלָה מְכַל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" (דברים יד א-ב). זוהי קביעה א-להית שנכונה בכל דור ובכל מצב.

גם הרשעים הם חלק מעם ישראל והינם בניו של הקב"ה. חז"ל במסכת כריתות (ו:): אומרים: "כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית". בשביל שהתענית תהיה 'לריח ניחוח לפני ה', צריך שייקחו בה חלק גם ממושעי ישראל.

במגילת אסתר אנו קוראים שהמן הרשע אמר על ישראל "עם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרֹד בֵּין הָעַמִּים" (אסתר ג ח). לעומת זאת אסתר אומרת למרדכי: "לֵךְ כְּנֹס אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן אֶסְתֵּר וְצוּמוּ עָלַי" (שם ד טז). אפילו היהודים המפוזרים והמרוחקים ביותר הם חלק מעם ישראל, ואנחנו לא מוותרים עליהם.

אנו צריכים לזכור שהקשר בין עם ישראל לקב"ה הוא נצחי. הקב"ה אוהב אותנו 'אהבה שאינה תלויה בדבר' ותמיד אנחנו מחוברים אליו. הקב"ה משרה שכינתו עלינו אפילו כאשר אנחנו טמאים ובמצב רוחני נמוך.

מי ראוי להשראת שכינה?

כתב הרמב"ם ב'אגרת השמד':

"מפורסם בדברי רבותינו זיכרונם לברכה שישראל בימי משה קודם צאתם ממצרים הפסידו דרכם והפרו ברית מילה, ולא היה בהם מהול אלא שבט לוי בלבד... ואמרו עליהם השלום, שהם קלקלו בעריות... ועם היותם בזה העניין הרע בשביל שאמר משה רבינו עליו השלום 'וַיִּהְיֶה לֹא יֶאֱמִינוּ לִי' (שמות ד א), האשימו ה' על זה ואמר לו: משה, הם מאמינים בני מאמינים... ונענש לאלתר...

וכמו כן ישראל בימי אליהו היו כולם עובדי עבודה זרה מרצון בעוונותיהם, לבד 'שבעת האלפים כל הברכים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו' (מלכים א יט יח), ועם כל זה כשעמד ללמוד חובה על ישראל בחורב... השיבו הקדוש ברוך הוא: עד שאתה מלמד חובה על ישראל לא היה לך ללמוד על אומות העולם...

וכמו כן ישראל בזמן ישעיה הרבו עוונות כמו שאמר (ישעיה א ד): 'הוי גוי חֲטָא עִם כָּבֵד עֲוֹן', והיו בהם עובדי עבודה זרה... והיו בם כמו כן שופכי דמים... וכמו כן מחללי שם שמים... וביזו מצות ה'... ועם כל זה בשביל שאמר 'וּבְתוֹךְ עִם טְמֵא שְׁפָתַי אֲנֹכִי

יוֹשֵׁב' (ישעיה ו ה) ... ולא כופרה עד שהרגו מנשה כאשר אמרו עליהם השלום (סנהדרין קג ב).

וכאשר עמד המלאך ולימד חובה על יהושע בן יהוצדק בשביל בניו שהיו נושאים נשים שאינן ראויות לכהונה הרחיקו האל, כמו שאמר (זכריה ג ב): 'יְגַעַר ה' בְּךָ הַשָּׁטָן וַיְגַעַר ה' בְּךָ הַבְּחִיר בִּירוּשָׁלַם הַלֹּא זֶה אֹד מְצָל מֵאֵשׁ'. עד כאן לשון הרמב"ם.

יוצא מדברי הרמב"ם שאסור להגיד שעם ישראל נמצא במדרגה נמוכה ופטור מקיום המצוות. אפילו לגדולי עולם כמו משה רבנו, אליהו וישעיהו, אסור היה לומר שעם ישראל לא ראוי. בתקופתם, היה נראה שעם ישראל נמצא בדרגה נמוכה מאוד, הם טענו שעם ישראל אינו ראוי, והקב"ה העניש אותם על אמירה זו.

יוצא מזה שאין אדם בעולם שיש לו את היכולת להגיד שעם ישראל לא ראוי לקיים את דבר ה'. מי שאומר שעם ישראל אינו ראוי להשראת שכינה, פוגע בעם ישראל וראוי לעונש. אפילו אם נראה שבאמת העם במצב רוחני נמוך מאוד, ואף אם האדם הוא צדיק יסוד עולם, אסור באיסור חמור להגיד שעם ישראל בדרגה נמוכה ולא ראוי להשראת שכינה. אנחנו צריכים להאמין בעם ישראל ולהסתכל עליו בעין חיובית, ולהבין שבכל מצב רוחני אנו ראויים להשראת השכינה.

החפץ חיים כתב בהלכות שמירת הלשון: "צריך להיזהר עד מאוד מללמד חובה על כלל ישראל, כי החטא גדול עד מאוד... וראה נא בישעיה הנביא, בעת שראה את כבוד ה' ואמר 'אוי לי כי נִדְמִיתִי כִּי אִישׁ טָמֵא שְׁפָתַי אֶנְכִּי וּבִתְנוֹךְ עִם טָמֵא שְׁפָתַי אֶנְכִּי יוֹשֵׁב כִּי אֶת הַמֶּלֶךְ ה' וְגו', על שאמר 'וּבִתְנוֹךְ עִם וְגו' אף שלא כיון בזה לבזות את ישראל כי גם על עצמו הקדים לומר זה, רק כוונתו הייתה לומר שאינו כדאי לראות פני השכינה לא מצד מעשיו ולא מצד מעשה העם אשר הוא יושב בקרבם, אף על פי כן... וסוף היה שמת בסיבת דבר זה..."

וזה לשון זוהר חדש דף כ"א ע"ב: אמר ר' עקיבא אף על גב דיהוי צדיקא רבא מכל עלמא, ויימר בישא קדם קב"ה (פי' שיתלונן ח"ו על הקדוש ב"ה), או דלטורין על ישראל, עונשיה סגי מן כולהון. (תרגום: אמר רבי עקיבא, אף על גב שיהיה צדיק גדול מכל העולם, ויאמר רע לפני הקב"ה או לשון הרע על ישראל, עונשו גדול מכלם). עד כאן לשון רבנו החפץ חיים (שמירת הלשון חלק א שער התבונה פרק ז, עיין זוהר חדש לט).

מהי דעת הרב קוק?

תמוה מאוד העניין, שישנם מתלמידי הרב קוק שמפיצים אמירה שעם ישראל בימינו לא ראוי להשראת שכינה. אמירה זו עומדת בניגוד לדברי הרב קוק, שחזר פעמים רבות על גדולתו הנצחית של עם ישראל, ועל כך שתמיד הוא אהוב על הקב"ה.

הרב קוק כתב: "בכל אחד ואחד מישראל, מגדול ועד קטן, אור א-להים חיים ביפעת קודש בוער ומאיר" (אורות ישראל ט ד). בכל אחד מישראל, יש אור א-להים חיים. ברור שהעם בכללותו ראוי להשראת השכינה.

במקום אחר כתב הרב קוק, שהנצרות מתאמצת לגרום לישראל לחשוב שלמרות כל הבחירה הא-להית בעם ישראל לאורך הדורות, הקב"ה עזב את ישראל. מייסדי הנצרות טוענים שעוונות ישראל בעולם יכולים לגרום לכך שה' יפר את בריתו עם ישראל ועצת ה' לא תקום. אבל עם ישראל יודע שאין זה נכון - החטאים שיש בעולם הם חלק מהתוכנית הא-להית שמנהלת את העולם, ואין הם מפריעים לקשר שבין עם לישראל לקב"ה. 'ברית העולמים' שבין בורא עולם לעם ישראל, אינה מופרת בגלל חטאי ישראל (ישראל ותחייתו ט ע"ש).

ידועים דברי הרב קוק: "האהבה הגדולה שאנחנו אוהבים את אומתנו, לא תסמא את עינינו מלבקר את כל מומיה, אבל הננו מוצאים את עצמיותה, גם אחרי הביקורת היותר חופשית, נקיה מכל מום. 'כִּלְךָ יִפְהַ רְעִיָּתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ' (שיר השירים ד ז)" (אורות ישראל ד ג). עם ישראל הוא נקי מכל מום, תמיד כנסת ישראל יפה בעיני ה'.

אמנם הדור שלנו הוא דור נבוך ומבולבל, אבל יחד עם זאת הוא דור גדול ובעל מדרגות גדולות. כתב הרב קוק במאמר הדור: "דורנו הוא דור נפלא, דור שכולו תימהון. קשה מאד למצוא לו דוגמה בכל דברי ימינו. הוא מורכב מהפכים שונים, חושך ואור משמשים בו בערבוביה. הוא שפל וירוד, גם רם ונשא. הוא כולו חייב, גם כולו זכאי... הדור הזה שובב הוא, פראי הוא, אבל גם נעלה ונשא... בפועל עוד לא הוציא שום דבר למעשה... אבל בכוח יש לו רב... אפילו אם המטרות הן לגמרי מוטעות, אבל רוחו הוא נשגב גדול ואדיר" (מאמר הדור עמ' קח-קי).

במקומות רבים נוספים הרב קוק חוזר על העקרונות הללו. דברי הרב קוק ברורים: הברית בין הקב"ה לישראל היא נצחית ותמיד יש בנו א-להים חיים ביפעת קודש. עם ישראל יפה בעיני הקב"ה, והוא נקי מכל מום. עובדה זו נכונה בכל זמן.

כיום אנו נמצאים ב'עקבתא דמשיחא'. הדור שלנו הוא דור גדול ויש לו את הכוחות לקדם את הגאולה ולגלות את שם ה' בעולם, ומוטל עלינו למלא את הייעוד הזה.

המקדש מרומם את ישראל

בניגוד לתפיסות שונות, בית המקדש אינו מיועד רק לצדיקים שבדור. תפקיד המקדש הוא לרומם את כל עם ישראל אל ה' יתברך, גם את הצדיקים וגם את הרשעים.

חז"ל מספרים על מה הצטער רבי יהושע לאחר חורבן המקדש. "פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי יוצא מירושלים, והיה ר' יהושע הולך אחריו וראה בית המקדש חרב.

אמר ר' יהושע, אוי לנו על זה שהוא חרב מקום שמכפרים בו עונותיהם של ישראל" (אבות דרבי נתן פ"ד ד"ה על גמילות חסדים).

הצער של ר' יהושע על חורבן בית המקדש, הוא בגלל שבית המקדש מכפר על חטאי ישראל. בית המקדש אינו רק בשביל הצדיקים שכמעט ואינם חוטאים, אלא גם בשביל החוטאים, לכפר על חטאיהם ולחבר בין ישראל לאביהם שבשמים.

לכאורה היינו מצפים שהאדם החוטא צריך להתרחק מהמקדש, אבל האמת היא הפוכה. כאשר האדם חוטא, התורה מצווה עליו לבוא לבית המקדש ולהביא עמו קרבנות חטאת ואשם. כאשר האדם חוטא אין טעם בכך שהוא יתרחק מהמקדש ויברח מפני ה'. אסור לו להתעלם ממעשיו. הוא חייב לבוא לפני ה' להקריב קרבן ולקחת אחריות על מעשיו.

בפרשת 'כי תשא' אנו לומדים על כך שעם ישראל חטא בחטא העגל. בתגובה לחטא העגל, משה עולה אל הר סיני, מודה בפני הקב"ה על כך שישראל חטאו, ומבקש ממנו לכפר לעם ישראל כמו שכתוב: "וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲנִי חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִים זָרִים: וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנִי נָא מִסַּפְרָךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ" (שמות לב לא-לב). כאשר עם ישראל חטא, הדרך לתיקון היא לחזור בתשובה על החטאים ולעלות להתקרב אל ה'. הישארות בריחוק מה' אינה הפתרון.

חטא העגל אינו סיום ספר שמות. לאחר חטא העגל ה' נענה לבקשת משה שה' ילך עימם בגלוי: (לד ט) "וַיֵּלֶךְ נָא ה' בְּקִרְבָּנוּ". ספר שמות מסתיים בכך שה' משרה שכינתו במשכן בגלוי לעיני כל ישראל. כמו שכתוב: "כִּי עָנַן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן וְאִשׁ תִּהְיֶה לְיָלֶה בוֹ לְעֵינֵי כָל בְּיַת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִסְעֵיהֶם" (מ לח).

כאשר יש חטאים, הפתרון למצב אינו להתעלם מהחובה לבנות את בית המקדש ולהישאר רחוקים מה'. הדרך הנכונה היא לבנות את בית המקדש שהוא ה"מקום שמכפרים בו עונותיהם של ישראל" (אבות דרבי נתן פ"ד). על ידי בניית בית המקדש נתקרב לבורא עולם, נתעלה ונתרומם.

רחמנא ליבא בעי

ספר הכוזרי מסתיים בכך שהחבר אמר למלך כוזר שהוא רוצה לעלות לארץ ישראל. מלך כוזר פונה לחבר היהודי ושואל אותו מדוע יש טעם לעלות לארץ ישראל? עונה לו החבר שהוא רוצה את קרבת הקב"ה, שמתגלה במקום המיוחד להשראת השכינה. ממשיך מלך כוזר ושואל את החבר, הרי "רחמנא ליבא בעי", מה שה' רוצה זה את הלב; הקב"ה יודע שאתה רוצה בלב את ארץ ישראל, וזה מספיק, מדוע אתה מתאמץ לעשות מעשה ולעלות בפועל למקום הקודש?

בתשובה, החבר מסביר, שהעיקר הוא המעשה. ישנן מצוות מעשיות שהקב"ה ציווה עליהם ואנחנו חייבים לקיימם. רק כאשר אי אפשר לעשות את המעשיים הפיזיים, יש שכר מסוים על הרצון לעשות את המעשה. אבל כאשר יש אפשרות לעשות את המעשה בפועל, אסור לאדם להתחבא מאחורי הטענה שהוא רוצה לקיים ואינו מסוגל. כאשר יש לאדם כוונה אבל הוא לא עושה בפועל את המעשים, הוא לא קיים את המצווה! מחשבה בלבד אינה מספיקה.

ממשיך רבי יהודה הלוי ואומר שהגאולה תגיע רק כאשר עם ישראל יתעורר למקום הקודש. וכל מי שגורם לאנשים לאהוב את מקום הקודש ולהתחבר אליו, מקדם את הגאולה.

אלו הם פסוקים מפורשים בתהלים: "אַתָּה תִּקְוֶה תִּרְחֹם צִיּוֹן פִּי עֵת לְחֻנָּה פִּי בָּא מוֹעֵד: פִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבֹנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָה יְחַנְּנוּ" (תהלים קב יד-טו), הסיבה שה' יקום וירחם את ציון היא שעם ישראל יתעורר לבנותה. ממילא מובן שכל עוד אנחנו לא נתעורר לבנות את ציון, המקדש יישאר שומם. בלשון ספר הכוזרי: "ירושלים אמנם תבנה כאשר יכִּסְפוּ ישראל אליה תכלית הכוסף עד שיחנונו אבניה ועפרה".

לסיום

אנו עוברים בעשרות השנים האחרונות תהליך מדהים, אנחנו רואים שה' מוביל את גאולתנו, ועם ישראל מתעורר יותר ויותר לדרוש את בית המקדש. התפקיד שלנו הוא להיות שליחים נאמנים לבורא עולם, ולרצות ולצפות ולעשות את מה שביכולתו לשם בניין המקדש, וכל אחד כפי יכולתו ידבר עם סביבתו ויעורר אותם על בניין המקדש. זהו התפקיד של דורנו. ה' נתן בידינו את מקום המקדש ואת היכולת המעשית לבנותו, אנחנו צריכים לקום ולדרוש את ציון ולעשות את המאמצים לבנות את בית הבחירה. יהי רצון שנזכה לבנות את בית המקדש, לחזות בחזרת השכינה וסדר העבודה בירושלים, לעלות לפני ה' בשלושת הרגלים, ולעשות לפניו את קרבנותינו, במהרה בימינו אמן ואמן.